

Јаболкова крвава вошка (*Eriosoma lanigerum* Hausm)

Јаболковата крвава вошка (*Eriosoma lanigerum*) спаѓа во економски значајни штетници. Во последните години представува се поголем проблем кај јаболковите насади, особено во интензивните насади а помалку во помалите и запоставени овоштарници. На зголемувањето на нејзината популација влијаат интензивното оплодување, климатските услови предизвикани од климатските промени, чувствителноста на подлогата и сортите, како и негативното влијание на инсектицидите врз природниот неријател, осичката *Aphelinus mali*.

За растот на популацијата придонесуваат методите на примена со помала потрошувачка на прскање по единица површина, што може да резултира со послаб ефект на применетите инсектициди.

Имагата на крвавата вошка кај јаболкото имаат црвено-кафеава до виолетова боја. Тие се покриени со густа восочна обвивка под која телото е скоро невидливо. Живеат во колонии и лесно се препознаваат по белата превлака. Ако облогата се притисне со прст, може да се види црвена леплива течност по која го добила своето име. Облогата настанува од специјализирани жлезди лоцирани во стомакот. Може да се каже дека е монофагна бидејќи се наоѓа главно на јаболка. Ретко може да се најде на дуња (*Cydonia oblonga*), а понекогаш на глог (*Crataegus*) и мушмула (*Cotoneaster*). Овој вид е анхолоцикличен – ларвите презимуваат на стеблото во пукнатините и рак-раните (без презимување на јајца). Ларвите на крвавата вошка минуваат низ четири фази на развој. Тие можат да издржат многу ниски температури до -27°C .

Колонија јаболкови крвави вошки

Крилеста живородена женка

Тие се размножуваат партеногенетски (асексуално) и раѓаат живи млади. Една женка раѓа 150 -200 ларви. Развојот на ларвите трае 20 – 25 дена. Вошката без крилја е со големина 1,2- 2,6 мм, а крилестата е 1,8 – 2,3 мм. Може да има 10 – 15 генерации годишно. Крвавата јаболкова лисна вошка станува активна кон крајот на зимата и раната пролет. Се храни со растителен сок од коренот, стеблото, гранките и

леторастите. Често се населува на места каде имало строга резидба како и пукнатини во кората. На местото на нападот каде вошките смукале сокови кората пука и доаѓа до задебелување на стеблото и гранките, се формираат рак – рани или гуки. Нападот од вошки предизвикува застој во растот, деформација на гранките и создавање на поволни услови за развој на секундарни болести и штетници. Најчесто страдаат стебла на влажни и заштитени места, а помалку се нападнати стебла на сончево и проветриво место.

Јаболкова крвава вошка на стебло

Колонии од јаболкова крвава вошка на лист

Лачи медовина, која понекогаш може да ги покрие лисјата, гранките па дури и плодовите, ако навреме не се открие присуството на штетникот. Презимените ларви

напролет се движат кон листовите и младите леторасты, каде смукаат сокови. Во пролет и лето во овоштарниците претежно се наоѓаат бескрилните женки кои создаваат колонии во пукнатините и на раните на гранките. На есен, повеќе се застапени крилестите женки кои прелетуваат на други стебла и така ја шират заразата.

Штети од јаболкова крвава вошка

Природен непријател на крвавите вошки кај јаболкото е осичката (*Aphelinus mali*) која се храни со ларвите на крвавата вошка. Потекнува од Северна Америка и е намерно воведена во Европа во дваесеттите години на минатиот век за да се користи за биолошко контролирање на крвавата вошка кај јаболката. Осичката е ендопаразит.

Женката осичка ги положува јајцата во телото на кравата јаболкова вошка, а по три дена се развива во ларва која се храни и живее на штета на домаќинот – кравата вошка.

Ларвите на кравата вошка каде е присутен паразитот може да се забележат по темната боја на телото и отворот во телото преку кој излегува целосно развиена возрасна осичка. Животниот циклус на осичката трае 20 - 25 дена и за време на вегетацијата може да имаат 6 – 7 генерации. За зачувување на овој корисен инсект, важно е да се применуваат селективни инсектициди, со потесен спектар на дејство. Исто така за време на резидбата гранките со криви вошки на кои паразитира осичката треба да се остават во насадот за да се зголеми популацијата на овој корисен инсект.

Aphelinus mali (женка)

Aphelinus mali (имаго)

Пред да се спроведат мерки за хемиска контрола, потребно е да се изврши визуелен преглед на овоштарникот за да се утврди степенот на присуство на кравата вошка, но и присуството на паразитски ларви на кравите вошки. Со хемиско третирање се започнува кога се нападнати околу 5 – 8 % од стеблата а кај помладите насади прагот може да биде и понизок. Во овошните насади каде се наоѓаат криви јаболкови вошки, се препорачува зимско прскање на насадот со употреба на минерални масла. Во вегетација првото третирање се изведува непосредно пред цветање, а второто после цветање кога сеуште нема многу лисна маса. Се препорачува да се користат инсектициди кои не им штетат на природните непријатели.

АПРЗ РЕ Скопје

Дипл.инг.агр. Зорица Јанкуловска Мицковска